

درگاه

اونبش آوندہ برنشر اولنور

برنجی سنہ : برنجی جلد

نومرو : ۵

۲۰ حزیران ۳۳۷

روحیات

علمك، مبدأ ربا عمده لری اعتباریه قیمتی

بوكونكى، مكتبى، نورلر حرك برقمند بوقلرك
« قاره كتاب » ده نجه آثار مولرك دورماسى لازم
كادىكنه قانع اولان ذهني برينه ندهسه « علم » نقرانى
قائم اولغه باشلامشدر. بونلره كوره علم موضوعنه
داخل اولمش بوتون حادثات هر درلو شك وشبهه دن
آزاده وهر صورتله قابل تحقيق واثبات بر طاقم
حقيقتلردر. بناء عليه علم نامى آلتنده نه كوروب نه
اوقوم شارسه بونلره صوك وابدی حقيقتلری اوكرنش
اولدقلىنه قانعلرلر. بوسيدن دلمك تلارنى بر كره اولسون
تحقيق اتمك وغايه سنى آكادق عقللرینه بيله كله، مشدر.
بوماسه سزنى علمك يالكرن تطبيقات وجهت عليه سنى
مسلك ايدىغش كيمسلر ياسه بر شى دىغ ... فقط
بوى دارالقولردن چيقدقن صوكرا لك يوكسك
ومعضل علملره اوغراشان ووبابده كى مسأله حلا حيتدار.
لقله آنيلى بى بروطيفه ايدىلن ذوات ده يايوروكه اصل
تهلكه بوراده در. حال بوكه علمك مصونيتى آرزو اتمك
نقدر قولاييه نه چيتردن متأثر وهائى جريانلره
متضرر اولاجقى تعيين وتقدير اتمك او نسبتده
مشكلدر. هاه بوى كندىلرینه وطيفه عدايدلر مكتب
كتابلرنيك بر درجه فوقنده آثار ايله اكتفا اتمك
صورتيله اورته به آتيلر لرسه هم علمه، هم ده كندىلرینه
قيمش اولورلكه يازيق وكناهدر! ... اترق، مكتب
كورمش هر كنج بيلوروكه ذكازمك الكامين واك عمل
غدا سى علم اولدنى كچى الكيشنى معلوما نرينه علملره
وجوددر. بوى نه قدر تكرار ايشه كيكى وفصله برشى
اوكرنش اولماز. فصله اولارق علمك موضوعى مشهودات
ومحسوسات اولدنى ايچون ايتاق و ايتاندى مرق خصوصنده
تمصيكار وحرارتنلى مدافعه لرده لزوم بو قدر. يالكرن
بر ملكتده باش كوسترن هر هانكى بر فكر ويا
فلسفه جريانك قيمتى آكلا بيلمك ايچون علمك
استنادكاهى اولان عمده لره قدر ايشه رك بنای علمك
تلارنى تحقيق ايله لك واوندن صوكرا مطالعه بورومك
ايجاب ايدركه بو ياپيله دىغ فكر وفلسفه جريانلری
منافشه وتقيدايدلش دكل؛ آنجق ديدى قودى به قوربان
كيتمش اولور. ايشته بومقاله ده علمك مبدأ وعمده لری
اعتباريله اولاق قيمت واهميتنى تحقيق ايدى جكرن تاكه
بوسقم وعادى مشاعلو علم نامه ياپيله ماسين.

مملودركه حواس وذكازمك على الاطلاق اطلاع
وادراكارينه « علم » دينا مضر. پراكندى وخصوصى
بر ماهينده بيلدىكز بوتون واقعه لره هنوز حقيقه
علمى برقيمت احراز ايتميشلردر. حتى بر واقعه يى
نه قدر اى ترصد ونه درجه صحيح بر صورتده تحقيق
ونجربه ايشه كينه حقيق معناه علم يامش اولماز.
تام معنا سيله علم، واقعه لری يالكرن اى ترصد وای

رنكيدر، ايكي سى ده طبعينده اولان بورنكاردن
نصل آريلا بيلير؟

مشروطيتدن برى روم ايلي اورنكليله توركار
آره سنده ايكي آغوزج توره دى: قوميتى جى وپرويا.
غاندا جى .. بوايكي انسان ده اسير جاعترك آدمليدر
واسير جاعتلرده حريت واستقام ايچون چالشان بوايكي
آدم؛ مستقل ملتارده بالعمكس مطلقيت وزمزمه تحكى
دينلن بيك باشلى استبدادله پشوا اوليور. اوله
زمانلر اولدى كه مصر اعراقى دورك مودا حساريله
بازمايان شاعرلر، وطنه خيانت ايدىيور صانيلى.
چونكه هر تورك، هر زمان ملت ووطن نامنه فضولى
بر پر باغاندا جى ايدى. لوقعه ده يك ركن اجنييله
وخرسيتيانلره توركارك يك ييه بيلدىكى كوسترن
برمدنى، مصر اعراقى بازاركن توركارده وحدت اولدنى
اثبات ايدر بر غونه، كينيركن توركارك ائو ايدن
خبردار بر ملت اولدنى اكلاتير بر مانككن اولمى ايدى.
كنيش، سريست، ذوقى ويا غاره، جزو طبرورلك
واونك قدر سريست، اوقدر كنيش و اوقدر ذوقى
ملتپرورلك: « تشكيل اشقيا » چيترندن دوغان اسكى
دار، بوغوجى ملت ووطن هواسى برينه، بوكوكالره
فرج ويريجى اصيل وروزكارلى هواي « دارالقولنى » دن
باشته كيم اقامه ايدى بيلير؟

فالم رفقى

تيره سسلى

چوق-وديكيم ايكي آرقاداه:

كونشك كيردىكى بو بوك سريالر
نه وقت طوتوشوب يانارسه، رايلىر
آردنجه سوروكار كوزلر مزي.

اوزاقدن بر تيره سسى كا نيجه
حسرتله صيرلايان قلبم، اينجه
بر درده بكيدن دوشدى صانيرز ...

... اى تيره سسلى، تيره سسلى ا
غريته كيدنلر بيلاردنيرى
نه يكله ديلر، نرده قالديلر؟

آقشاملر انسانه غريلاك ويرير،
بزه ايجلنكه بو حوس آلورير،
برده سز، اونلرى خاطر لاغمايك!

رواى برغلى روحى داغلامق؟

آه، اى تيره لرك قلبه آغلامق

كثيرن سسلى، تيره سسلى ...

۱۳۳۷ - حيران - مائرى كوى نجم الدينيه خليل

تجربه وتحقيق ايله اولمايوب بلكه بوتون شاهيه
واقعه لرى تحت اقتيادينه آلاچق قانونلر استخراج اتمك
مكن اولور. مثلا بر قاب صوبك حرارتك تحت
تأثيرنده قاينادىنى بيلك على العاده انسانلر ايچون
بر علم اولاييلرسه ده حكمتشناس ايچون اصلا بر علم
ذكادر. حكمتشناس، بوتون صولرك عيى شرايطده
وعيى درجه حرارته عيى طرزده قاينادقلىنى استخراج
ايدى بيله جك برحاله كله دن صوبك غلباى حقدنه علمك
وار ديه مضر. كذا غريزايى بر فردده كى تنفس
مقاييره سنى بيلمك تنفس حقدنه علم صاحبي اولمش
ذكادر. بلكه بوتنفس مقاييره سنك بوتون فردلرده
عنى صورتله واقع اولدنى تحقيق واستخراج ايدىلكن
صوكرا دركه تنفس واقعه سنك علمى آله ايدلشدر.
شو حالده علم، نه قدر چوق اولورسه اولسون،
خصوصى واقعه لك بيلكى سنى نتيجه سى اولمايوب بلكه
بوتون واقعه لرى جمع واداره ايدن قانونلر كنى هموى
بيلكىلرك بر محصوليدر.

ديك كه دوغوردن دوغرويه حواسمه چاريان
وذكازم واسطه سيله قونترول ايدى بيلن طبيعت
واقعه لرينك علمى، خصوصى برواقعه دن عموى بر قانونه
انتقال ايدن بر عمليه روحيه ايله ممكندر كه بز بوكا
« استقراء » دييورز. معلومدر كه بر دمير پارچه سنك
تأثير حرارته انبساط ايتدىكى بر كره كوردكدن
صوكرا استقراء واسطه سيله دميرك حرارتك تحت
تأثيرنده دائما انبساط ايدى جكى استنساخ ايدىيورز.
ايشته علوم طبيعه استقراء دينلن بو منطق آلتيله
انشا اولنيور. بو آلت قوللاييلدقجه كاشات حقدنه كى
بوتون بيلكىلر مضر رابطه سز وغير قابل ادراك بر طاقم
اشيا وحادثات هرج ومرهى حالنده قاير.

خصوصى برواقعه دن عموى بر قانون چيقاران
بر مالك استدلالنده دائما شوشكلده بر ترتيب منطقى
مندمجدر: حرارت شو دميرى انبساط ايتدىردى؛
بناء عليه دائما هر هانكى بر دمير پارچه سنى انبساط
ايتدىر جكدر. فقط دقت ايتلى كه بوتون بو استقراء
لرك نمتنده مستر و دائما عيى شكلده موجود بر قضيه
عقليه واردر؛ اوده شو: عيى اسباب، عيى نتايجى
توليد ايدر، تمير ديكرله عيى اسبابك عيى نتيجه لرى
واردر. شو حالده استقراء شو طرزده بر قياس
منطقى شكلى آليور: عيى اسباب، عيى نتايجه مالمكدر؛
مادامك حرارت بر دمير پارچه سنى انبساط ايتدىردى؛
او حالده حرارت دائما بر دمير پارچه سنى انبساط
ايتدىر جكدر. بوقباسده بر نهي قضيه: علت مده مى
(Principe de causalité)، ايكنجيسى: ترصد
ايدىلن واقعه؛ نتيجه ده: قانون.

كورولوروكه استقراءك قيمتى هليت عمده سته
مستند بوليور. عجا بز بومده يى ناصيل بولدى ونه درجه
تحقيق واثبات ايدىرك قبول ايتدك؟

هليت عمده سته ايلك وقوفز حادثات طبيعه نك
توالى منظمه سندن آلدىغز تلقينلره اولمشدر، مثلا
بر قاج دفعه عيى ترتيبده ظهور وتكررنى كوردىكز